

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom prihodnje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo:

Za celo leto . K 10—
• pol leta . . . 5—
• četril leta . . . 2:50

Za Ogrsko in inozemstvo:

Za celo leto . K 11—
• pol leta . . . 5:50

Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 20 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptujju, gledališko poslopje št. 3

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za 1/2 strani K 160—
• 1/2 . . . . . 80—
• 1/4 . . . . . 40—
• 1/8 . . . . . 20—
• 1/16 . . . . . 10—
• 1/32 . . . . . 5—
• 1/64 . . . . . 2—

Pri večkratnem oznanila se cena primerno znižaja.

Štev. 38.

V Ptujju, v nedeljo dne 22. septembra 1918.

XIX. letnik.

Boji med Brento in Piavo. — Italijani naskakujejo, a brez uspeha. — Povišano bojno delovanje na vse bojiščih. — Ljuti boji na zapadu. — Nemški vicekancler Payer o miru. — Slovenski in hrvatski mučeniki v ruskem vjetništvu. — Mirovno gibanje.

Izpod temnih oblakov vojnega hrupa, neznosne človeške bede in muk zasijal je zopet enkrat žarek miru, po katerem toli trpeče ljudstvo kar najstrastneje hrepeni. Ali bode ta žarek imel tudi moč zasijati v oholih in zakrknjenih srcih voditeljev naših sovražnikov in vžgati v istih tisto ljubezen do bližnjega in tisto mirovno strast, ki se je bila že skozi pol desetletja odtujila iz vročih in ljubečih src narodov in ljudstev in na kojem mestu so vskipeli nepregazljivi snežniki nepopisljive mrzote in sovraštva. Dal Bog, da bi ta majhna iskrica miru, ki jo je vžgala Avstro-Ogrska sporazumno z svojimi zavezniki v srcih vseh vojujočih se držav vspalnila do sijajnega miru in ki bi bičanim in od vojnega hrupa zbeganim narodom podarila zopet neovirano svobodo ter zadovoljno in srečno bivanje v krogu svojih dragih.

Ali strah in groza nas obide pri misli, da bi ta iskrica padla zopet na brezplodna

in vlažna tla narodnega sovraštva, kjer bi otmelnala in končno brez vsakega uspeha ugasnila ter naložila miru željnim narodom še večje in še neznosnejše breme muk in trpljenja. Pričakovati je torej, da bode ta nota, ki je sestavljena in pisana v prostodušnem in brezstrastnem tonu v sovražnem taboru ali sprejeta ali kar gladko zavrnjena. Če bode sprejeta, potem se pride končno do mirovnih pogajanj, ki pa še ne pomenijo miru, marveč nas temu zopet precej približajo. Če pa bode zavrnjena, zadele bodo sovražne vlade na nevarna nasprotja in bodo prej ali slej prisiljene same s ponudbami nastopiti, ker ta nota ni nota notranje slabosti, ker je pisana pod pridržkom nadaljevanja vojnih dejstev. Bodi pa zunanjim in notranjim sovražnikom Avstrije povedano, da se naša in nemška fronta ne da predreti in porušiti in da se naša staroavstrijska Avstrija ne da razkosati v prid veleizdajalskim Jugoslovanom.

Mirovni korak Avstro-Ogrske in besedilo note velesilam.

K.-B. D u n a j, 14. septembra. Uradno se danes razglasa:

Nepriustransko, vestno presojanje razmer vseh vojujočih se držav ne prepušča več nobenega dvoma o tem, da vsi narodi, na katerikoli strani se že bore, koprne po skorajšnjem koncu krvavega boja. Kljub naravnim in umljivi želji po miru se dozdaj ni posrečilo, da se ustvarijo predpogoji, ki so sposobni, da približajo mirovna stremeljenja uresničtvi in premostijo prepada, ki zdaj vojskujoče se loči eden od drugega. Premisliti se morajo za to učinkujoča sredstva in pota, ki morejo nuditi

odgovornim činiteljem vseh dežela priliko, da proučujejo sedanje obstoječe možnosti sporazuma.

Prvi korak, ki ga je podvzela Avstrija-Ogrska sporazumno s svojimi zavezniki 12. decembra 1916 z namenom, da privede do miru ni privedel do zaželjenega konca. Razlogi so temeljili pač v takratnih razmerah. Da vedno bolj pojemajoče veselje do vojske svojih narodov ohranijo, so zvezne vlade do tistega trenutka vsako razmišljanje o mirovne misli z najstrožjimi sredstvi zatrle, česar tla mirnemu sporazumu niso bila primerno pripravlje-

na. Manjkalo je naravnega prehoda med najdivjejšo vojno hujskarijo in spravljalivostjo.

Napačna bi bila misel, da je ostal takratni naš mirovni korak popolnoma brez uspeha. Njegovi sadovi obstojajo v nepregledni prikazni, da vprašanje miru od takrat ni več izginilo z dnevnega reda, če tudi prispevajo pred tribunalom javnosti vodena tozadavna prerokanja istočasno dokaze o ne malenkostnih protislovjih, ki še danes ločijo vojskujoče se velesile v njih nazorih o mirovnih pogojih, se je le ustvarilo ozračje, ki več ne izključuje razprave o mirovnem vprašanju. Brez pretiranega optimizma se pač lahko iz izjav odgovornih državnikov vsaj sklepa, da volja, priti do sporazuma in naj vojska ne privede izključno z močjo orožja do odločitve, tudi v zveznih državah, izvzemši nekaterih ukrepov zaslepljenih vojnih hujskačev, ki jih gotovo ne podcenjujemo, polagoma pričinja prodirati.

C. in kr. vlada ve, da po globokih pretresih, ki so jih v življenju narodov povzročili uničujoči učinki svetovne vojske, majajoči se svetovni red ne more z enim zamahom zopet upostaviti. Trudapolna in dolga je pot, ki vodi k obnovitvi mirnih razmer narodov, katere ločita sovraštvo in razkačenost. Naša dolžnost je pa, da nastopimo pot pogajanj. Če tudi so še danes taki odgovorni činitelji, ki hočejo sovražnika vojsko ukloniti in mu vsiliti voljo zmage, se le ne more več dvomiti, da če se omenjeni smoter sprejme, — ako je sploh dosegljiv, — bi mu bil predpogoj nadaljno krvavo in dolgotrajno borenje. Za vse države in narode Evrope usodnih posledic take politike bi tudi poznejši zmagoviti mir več ne popravil. Le mir, ki danes še nasprotujoče si nazore sovražnikov pravično vzravnava, bi bil mir, po katerem vsa ljudstva hrepena.

V tej zvestavi in v neprestanem prizadevanju delovati v korist miru, sproži zdaj avstrijska-ogrška monarhija zopet misel, da privede do neposrednega razgovora sovražnih

Slovenski in hrvatski mučeniki v vjetništvu.

Zakaj pa molčijo?

V jugoslovanski veleizdajalski javnosti se prav malo govori še manj pa piše v jugoslovanskem časopisu, da, nalašč se molči o groznih nasiljih in mukah, ki so jih morali tisoči in tisoči slovenskih in hrvatskih ruskih vojnih vjetnikov pretrpeti od „bratov“ Čehov in Srbov in drugih. Naše jugoslovansko, Avstrijo izdajalsko časopisje še niti besedice ni pisalo o teh strahotah, a objavili in kričali so o stiskah in trpljenju tujih vjetnikov pri nas. Ali morda ne boljše one rane in muke, ki so jih povzročili Čehi in Srbi tisočem Slovencev in Hrvatov? Saj je vendar slišal že vsak sam na svoja ušesa o teh vnebovpijočih grozotah.

Strasne muke in nasilja.

Mrzlca nas trese, ko poslušamo pripovedovanja o strahovitim mučenju, s katerim so Čehi in Srbi s kruto silo hoteli zapeljati naše cesarju zveste Slovence in Hrvatov v izdajstvo najgrše vrste. **Mučili so jih skupaj in posanič, mučili jih z gladom, žejo, polivanjem, pretepanjem s puškim kopitom, prebadanjem z bajoneti, vezanjem, ječo, lomljenjem udov, krompom, jih metali iz gornjih nadstropij kasarn skozi okna, na tisoče pa so jih zvezane pome-**

tali v Črno morje! Čujte, kdo je mučil cesarju in državi zveste Slovence in Hrvate? **Čehi in Srbi,** manj pa Rusi! Zakaj so jih mučili? Zato, ker niso hoteli priseči kralju Petru zvestobo. Li more biti še katera večja krivoločnost nego je mučenje ubogih vjetnikov, ki so že toliko pretrpeli v vojni in ki se nahajajo daleč od doma na tuji zemlji, kjer tovariš tovariša davi, muči in ubija? Sramotnejših činov in nasilja pač ni! Z mučenjem hoteli izsiliti iz koga nasprotno mnenje, z mukami in trpljenjem ga siliti, da izvrši idejo, z mukami ga siliti, da se bori proti svojem, da ubija oče sina, sin očeta, z mukami ga siliti k prisegolomi do cesarja! Ali je kje sramotnejše nasilje na svetu, kakor pri Čehoslovakih in z njimi zvezanih Jugoslovanih?

Priče.

Kdo nam pripoveduje o vsem tem nasilju? Ne pripovedujeta eden ali dva, pripoveduje vsak, ki se vrne. Pripoveduje o teh grozodejstvih kmet, trgovec učitelj, učen in priprost človek. Pripovedujejo sploh vsi in jednako, vsi pa z največjim ogorčenjem, pripovedujejo, ne da jih sprašujemo. Mnogo jih je, ki dokažejo svoje pripovedovanje očitno, ker nosijo na sebi sledove nasilja in muk. Ni treba nitj vprašati, kar sami pripovedujejo. Oni pravijo, da so Čehi in Srbi krivi, da bode ostalo mnogo slovenskih otrok brez očeta mnogo slovenskih mater brez sina, mnoge slovenske žene brez moža.

Obračun.

Kdo pa vodi zapisnik o teh nad vse strašnih zlodeinstvih? Vojski pravijo, da vojaška oblast vsakega vračajočega se vjetnika točno izpraša o vsem in da se vse zapiše v zapisnik: osebe, kraji način, muke in okolščine. Tako se toraj upa, da se bode vendar enkrat dovedlo te hudodelce do zaslužene kazni.

Pouk.

Ne verujte tistim, ki vam govorijo strupene besede, da se morejo Slovenci in Hrvati boriti v zvezi z kraljemorilskimi Srbi, ker kdor vas z mukami in smrtjo sili, da se odrečete svojem osebnum prepričanju, ne more biti vaš borilec narodne in državne svobode. Kdor vas muči in ubija, ako ne prisežete srbskemu kralju Petru, ne dela za slovenski narod, marveč proti Avstriji, katero bi radi s temi nasilneži razbili. Ves naš narod obsoja v svoji nepokvarjeni duši čehoslovaško-srbsko-jugoslovansko veleizdajalsko politiko, katere glavni ideal je srbsko kraljestvo in razbičje Avstrije. Naš narod rajši trpi in umrje, kakor da bi pristopil na veleizdajalsko stran. In to dokazuje tisoče in tisoče slovenskih in hrvatskih sinov — mučenikov. Čast in slava Vam mučeniki, ki ste se živi vrnili; počite naše jugoslovanske izdajalce o ljubavi in kulturi Srbov. Slava onim mučenikom, ki so ostali zvesti domu in cesarju, pa so žalibog izdihnili v mukah svojo dušo.